

Olšava v Japonsku
Slovácké noviny, 10. 9. 1997

Japonská zvědavost je všeobecně známá. Přes značnou vzdálenost ve smyslu geografickém i kulturním patří k jejím objektům i naše země. Uherskobrodský soubor písní a tanců Olšava byl pozván představiteli města Tsukiyono k prezentaci moravské lidové kultury.

Tsukiyono leží na ostrově Honšú ve vzdálenosti 150 km od Tokia. Tamní podnikatel Kurata se v něm rozhodl vybudovat malý český pivovar, jehož výrobu zde zaváděl nefalšovaný sládek „od Fleků“. Následovala myšlenka na výstavbu restaurace „Dobrý den“. Při jejím otevření jsme se právě my měli stát garantem nejen autentičnosti, ale i slavnostnosti a významnosti celé akce. Tím nechci Olšavu nijak přeceňovat, rozhodně však stojí za zmínku skutečnost, že zahraniční návštěvy nejsou v Tsukiyono záležitostí právě všední. Vlídne se nás ujali i další obyvatelé Tsukiyono, především městští radní, kteří aktivity pana Kuraty dále rozšiřují na úroveň obcí a svou činnost zaměřují na oboustranné výměnné pobyty, doposud na poli kultury a školství. S upřímným potěšením jsme se jim za jejich přátelské chování revanšovali našimi vystoupeními. Dvě z nich proběhla u příležitosti zahájení provozu nového kulturního centra, architektonicky a technicky skvěle řešeného. V onu slavnostní neděli se za námi přijel podívat i český velvyslanec v Japonsku Josef Havlas.

V dalším textu vás ušetřím výkladu k charakteru olšavského repertoáru a raději se zaměřím na „exotické momenty“, jež nás očekávaly na každém kroku. Ubytování nás nadchlo – hotel na břehu řeky a úpatí hor byl totiž zařízen v japonském stylu. To mimo jiné obnášelo, že jsme se hned ve vstupní hale museli zout a vklouznout do „erárních“ přezůvek jednotné velikosti. Obavy o další osudy našich bot byly neoprávněné – každé ráno jsme je našli vzorně seřazené a vyleštěné.

Pokoje byly vybaveny poměrně skromně, ale účelně. Zaujaly nás mřížkové posunovací dveře, obřadní výklenek s kaligrafickými nápisy, dřevěné stropy a obložení, posezení na zemi u nízkého stolku, ale také „evropský“ koutek s křesly a pohovkou v pseudobarokním stylu. Podlaha byla pokryta *tatami*, tedy rohožemi, na které lze vstoupit jen bosou nohou. Hotelový personál nám na nich každý večer rozestlal pohodlná lože. Nevšední bylo i vybavení koupelny o dvou částech: první nám byla se svým umyvadlem, pultem na kosmetické přípravky a velkým zrcadlem známá. Avšak druhá místnost, kompletně provedená ve dřevě, výrazně reprezentovala tamní zvyklosti: před vstupem do miniaturní dřevěné vany zapuštěné do podlahy se každý musí důkladně umýt, a to přímo „na podlaze“ před vanou. K dispozici jsme kromě sprchy měli dřevěné vědro, stoličku a zrcadlo.

Součástí všech místností v Japonsku je klimatizace. Součástí – a výsadou – našeho hotelu byly i lázně s horkou vodou a co víc, v případě dámského oddělení snad se stovkou růžových květů několika barev na hladině. Postupem doby jsme si na vysokou teplotu vody zvykli a v každodenní večerní lázni našly nesmírnou zálibu.

Pozdvižení způsobily *jukaty* – letní kimona, připravená pro každého ubytovaného hosta. Přes poučení, že je běžné se v nich pohybovat po hotelu, se do jukat na první večeri oděly jen tanečnice. Pánové po zjištění, jaké pohodlí takový oděv skýtá, na své prvotní úšklebky ochotně pozapomněli. (Podobná situace nastala i s vějíři – po počátečním ostychu byste bez něj nikoho nespátřili.) Nyní zbývalo vstřebat gastronomické zvyklosti a mohli jsme se téměř cítit součástí japonského národa.

Jídlo ovšem představovalo poměrně tvrdý oříšek. Mnohdy jsme museli sesbírat hodně kuráže, přičemž v počátcích pobytu nám byla významnou měrou nápomocná zvědavost. V Japonsku se servíruje na řadě talířků a mističek různých velikostí, materiálů a barev. Poměrně nekompromisní byli naši hostitelé v otázce zapůjčení příborů. (Alespoň jsme si tak při praxi s hůlkami ověřili svou manuální zručnost.) co bylo obsahem všech těch nádob? Často ryby v různých úpravách, nakládaná zelenina pestrých barev, ovšem nevalné chuti (kupříkladu zázvor, který u nás známe jen jako koření, se zde podává mimo jiné jako prevence zažívacích potíží). Součástí stolování je i miniaturní vaříč, který průběžně ohřívá polévku, například s houbičkami, kroupami a zeleninou. Eventuálně si na plotýnce nad tímto vaříčem vlastnoručně připravíte ze syrového polotovaru masitou pochoutku. Vše se namáčí v misce se sójovou omáčkou, bez jejíž výrazné chuti se myslím v nastávající pětiletce obejdeme... Šanci zasytit se nám poskytla až rýže. Při snídani následujícího dne někteří definitivně pozbyli elán a optimismus – odvíjí se totiž v obdobném duchu jako večere. Příchuť sóji důsledně provází veškerou krmí. Navíc se na stole objevily lisované mořské řady, jejichž vůně nepatří k těm libým V zájmu objektivitivy budiž zde ovšem sděleno, že občas jsme v některé restauraci – byť usazení na zem – plně uspokojili chuťové pohárky Evropana. Ostatně, člověk je tvor přizpůsobivý, a ačkoliv bychom tomu zpočátku sotva uvěřili, z úcty k hostitelce – paní Kuratové, jsme s „rozzářenými pohledy“ konzumovali i *suši*, tedy válečky z uvařené rýže s plátky syrových ryb na povrchu.

Nicméně – dost bylo povídání o jídle, přejdeme k dalším zážitkům. Jedním takovým byla návštěva Kuratových skláren. Pan šéf se filištínsky postaral o to, aby se nejednalo o nudnou exkurzi: zapojil nás přímo do výrobního procesu. A tak jsme po více než hodině soustředěné práce odcházeli se šťastným úsměvem uspěchaných dělníků a s rámečkem na fotografie, vlastnoručně sletovaným z barevných sklíček.

Už navyklí na motto „bez práce nejsou koláče“ jsme za odborného vedení členek organizace s honosným názvem Tsukiyono International Friendship Association vyráběli *moči*, domorodou pochoutku novoročních svátků. Ve velkých dřevěných kádích se z rýže pomocí kyjů a hurónských výkřiků „jožo“ připraví teplá kašovitá hmota. Ta se následně tvaruje do kuliček a obaluje v posýpkách sladké chuti.

Ochotně jsme se účastnili favorizované japonské zábavy – „zpívání s obrazovkou“, karaoke. Ve speciální televizi probíhá videoklip, zvuk je však tvořen instrumentálním doprovodem. No – a je na vás, abyste se chopili mikrofonu, sledovali ubíhající texty písní a zapěli. Vokální sbor Olšavy si oblíbil zejména hity od Beatles. Vedle hlasového ústrojí jsme tak procvičili i angličtinu.

Veselé sportovní vyžití nás čekalo v areálu, kde se to jen hemžilo překvapivými atrakcemi. Mnohé se ani nedají slovy popsat, takže jen pro představu – čtyřkolo, motokára uváděná v pohyb roztahováním a přibližováním nohou, kolo poháněné kmitáním rukou nahoru a dolů, skákáním na pružině, ... Projeli jsme se v autíčkách na plyn, na horské – ovšem šlapací dráze, pánové se vydovářeli na motorkách v prašném terénu.

Náš program měl i svou vážnější tvář. Zhlédli jsme ukázky japonských ženských tanců s vějíři či paraplíčky, samurajských tanců, vyslechli hudbu interpretovanou jednak na tradičních hudebních nástrojích, mezi něž se řadí především bambusová flétna a drnkací instrument šamizen, ale i na novodobých elektronických klávesách. Snad nejvzdálenější nám byly zdejší lidové zpěvy, a to jak melodikou, tak posazením pěveckých hlasů.

Pobyli jsme ve středisku lukostřelby, která se řadí mezi nejoblíbenější japonské sporty. Většina Olšaváků si ho pod vedením do kimon oděných instruktorů (převážně ženského pohlaví) vyzkoušela. O to víc jsme následně ocenili umění našich školitelů, kdy vlastní střelbě předcházejí dokonale synchronizované pohybové úkony a krokové variace.

Obdivovali jsme gigantické přehrady a vodní elektrárny. Pěli jsme chválu na přidružená muzea, která prostřednictvím názorných panelů s hrou světla, hudby a jiných akustických efektů objasňovala princip fungování zmíněných staveb. S obdobnou pečlivostí a promyšleností bylo koncipováno „Museum of Natural History“. Expozice nastiňovala vývoj Země, flóry a fauny, a to nejen formou předmětů, ale i naučných videoprogramů nebo pultů s volitelnými zvuky savců a ptáků. Nikdo z nás rozhodně nezapomene na věrně se pohybující modely dinosaurů.

Vystupovali jsme také ve škole – a nechápavě pohlíželi na děti, oděné do uniforem, usazené na zemi v jednotné poloze, přesně zarovnané, stoprocentně tiché a zcela prosté srdečných reakcí. Ano, tleskaly, ale jejich obličej neznámě nenaznačovaly sebemenší citová hnutí. Při odchodu ze školy jsme potkávali „úplně jiné děti“. Vesele po nás pokukovaly, usmívaly se a mávaly. tehdy jsme si uvědomili sílu japonské disciplíny (k tomuto poznání přispěl i pohled na žáky ve speciálních oděvech, jak bez učitelského dozoru provádějí kompletní úklid školy).

Projeli jsme se rychlovlakem *shinkansen*. Jeho pohyb připomínal startující letadlo, za 17 minut jízdy jsme urazili něco málo pod 60 kilometrů. Až v samém závěru pobytu jsme se dostali do většího města Takasaki. Na obhlídce (o nákupu nelze hovořit) tamního obchodního domu jsme poprvé přišli do styku s ekonomickou realitou nejdražší země světa. Pro nás je tvrdá!

Ocitli jsme se i v pohádkově barevném komplexu buddhistických chrámů, svatyní, pagod a pečlivě udržovaných zahrad ve městě Nikko. Všichni jsme překotně mačkali spouště fotoaparátů, ale nejdokonaleji se ony dřevěné stavby plné drobných, detailně propracovaných a zlatem zdobených motivů mají šanci uchovat jen a pouze v našich vzpomínkách. Technika tu nádheru nezachytí!

V závěru tohoto „mimořádného východoasijského zpravodaje“ se pozastavím u hostitelského národa. S pozorností ze strany Japonců jsme se setkávali vsutku na každém kroku. Nemám teď na mysli jen permanentní zahrnování dárky a dárečky, ale i ochotu učit se a uplatňovat základní česká slovíčka, hovorové fráze. Naše spokojenost byla bezpochyby cílem všech organizátorů pobytu. Zvládli ho na 100 %. Snad jsme i my potěšili písňemi a tanci přátele z Tsukiyono – jsou to lidé, pro které bychom třeba vytančili duši!